

FLAGA

BIULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA WEKSYLOLOGICZNEGO

**Numer 1
styczeń-luty
1999**

Przekazujemy Państwu pierwszy numer biuletynu naszego towarzystwa. Tą drogą chcemy utrzymywać kontakt z członkami PTW oraz wszystkimi innymi osobami zainteresowanymi weksylogią.

Termin *weksylogia* wprowadził w 1962 r dr Whitney Smith, Amerykanin, założyciel pierwszego w świecie profesjonalnego ośrodka badania flag: The Flag Research Center. Pochodzi on od *vexillum* - nazwy sztandaru kawalerii rzymskiej.

Polskie Towarzystwo Weksylogiczne zostało założone w 1972 r., a w dwa lata później zostało oficjalnie zarejestrowane. W 1975 r PTW zostało członkiem Międzynarodowej Federacji Towarzystw Weksylogicznych- FIAV. Obecnie liczy blisko 30 członków. Białą-czerwoną flagę towarzystwa, prezentowaną obok tytułu biuletynu, zaprojektował pierwszy prezes PTW kol. Andrzej Bełowski według pomysłu dr Ottfrieda Neubeckera - czołowego niemieckiego weksyloga i heraldyka. Łączy ona polskie barwy narodowe i kształt litery W (weksylogia).

Do największych osiągnięć towarzystwa należy organizacja w 1995 r XVI Międzynarodowego Kongresu Weksylogicznego w Warszawie, który zgromadził uczestników z 27 państw ze wszystkich kontynentów. PTW było współorganizatorem wystawy „Godło i barwa Polski samorządowej”, która miała miejsce w Warszawie w 1998 r. oraz związanej z nią konferencji naukowej. Ekspozycja flag była w późniejszych miesiącach prezentowana m.in. w Łodzi i Gliwicach.

Flagi samorządowe w Polsce są obecnie głównym przedmiotem zainteresowania PTW. Udzielamy konsultacji, projektujemy flagi miejskie, gminne, powiatowe.

Będziemy wdzięczni za wszelkie uwagi oraz liczymy na współpracę przy redagowaniu dalszych numerów biuletynu.

*Polskie Towarzystwo
Weksylogiczne*

POLSKIE TOWARZYSTWO WEKSYLOLOGICZNE

PREZES: Alfred Znamierowski

SEKRETARZ GENERALNY: Jacek Skorupski

WICEPREZESI: Andrzej Bełowski, Michał Godlewski

SKARBNIK: Leszek Błaszczyk

Adres dla korespondencji: ul. Raławicka 103, 02-634 Warszawa. Telefony: (0-22) 676-95-22, 825-67-03.

FLAGI I PRAWO

NOWE UREGULOWANIA PRAWNE

Ustawa o samorządzie terytorialnym z 1990 r. dała gminom prawo do ustanawiania herbów. W oparciu o przepisy tej ustawy wiele miast i gmin ustanowiło - obok herbów - inne znaki, symbole i insygnia, wśród nich flagi.

Jednak w kilku przypadkach wojewodowie - w drodze tzw. rozstrzygnięć nadzorczych - uchylili uchwały rad gmin ustanawiające inne symbole, niż wymieniony w ustawie herb. Stanowisko wojewody krośnieńskiego w tej sprawie podzielił Naczelny Sąd Administracyjny, odmawiając tym samym Sanokowi i Miejscu Piastowemu prawa do ustanowienia flagi gminnej.

W Ustawie z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. nr 91, poz. 578) znalazł się zapis mówiący, iż „do wyłącznej właściwości rady powiatu należy (...) podejmowanie uchwał w sprawach herbu powiatu i **flagi powiatu**”. (Art. 12). Tym samym po raz pierwszy w historii samorządu terytorialnego w Polsce znalazł się ustawowy zapis dający jednostce terytorialnej jednoznaczne prawo do wprowadzenia - obok herbu - **flagi**, jako własnego symbolu.

Ale prawdziwą rewolucję przyniosła Ustawa z dnia 29 grudnia 1998 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa (Dz.U. nr 162, poz. 1126). Ta ustawa o dość tajemniczej nazwie, będąca jednym z dziwolągów prawnych tworzonych w ostatnich latach, „za jednym zamachem” zmieniła - mniej lub więcej - kilkadziesiąt innych ustaw.

Najistotniejsza - z naszego punktu widzenia - zmiana zawarta jest w artykule 5 tej ustawy. Dotyczy ona - prawie zapomnianej już - Ustawy z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (Dz.U. Nr 31, poz. 130). Ustawa ta, której pierwotnym zamierzeniem było sprawowanie kontroli komunistycznej

władzy nad wszelkimi odznakami, emblematami, godłami itp. stała się od 1 stycznia 1999 r. podstawowym aktem prawnym określającym zasady ustanawiania symboli samorządowych. W ustawie tej zmieniono bowiem całkowicie brzmienie artykułu 3. Dotychczasowe jego brzmienie było następujące:

„1. Właściwe rady narodowe stopnia wojewódzkiego oraz miejskie rady narodowe mogą ustanawiać herby województw oraz herby miast.

2. Herbem województwa lub miasta może być znak nawiązujący do historii bądź tradycji albo do współczesnych zdarzeń i osiągnięć charakterystycznych dla danego województwa lub miasta.

3. Rada Państwa może ustalić ogólne zasady ustanawiania herbów przez rady narodowe.”

Należy dodać, że Rada Państwa nigdy nie ustanowiła zasad, o których mowa w ustępie 3.

Obecnie artykuł ten ma treść następującą:

„1. **Jednostki samorządu terytorialnego mogą ustanawiać, w drodze uchwały organu stanowiącego danej jednostki, własne herby, flagi, emblematy oraz insygnia i inne symbole.**

2. **Wzory symboli, o których mowa w ust. 1, ustanawia się w zgodzie z zasadami heraldyki, weksylologii i miejscową tradycją historyczną.**

3. **Wzory symboli, o których mowa w ust. 1, wymagają zaopiniowania przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej.**

4. **Opinia, o której mowa w ust. 3, wydawana jest w terminie 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku o jej wydanie.”**

Po raz pierwszy więc w prawodawstwie polskim pojawia się **weksylologia** ! Jest to też chyba pierwszy w świecie akt prawny rangi państwowej, w którym mówi

się o konieczności zgodności wzorów flag i tym podobnych symboli z **zasadami weksylologii**.

Jednocześnie zapisy powyższego artykułu nakładają na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek uzyskania opinii ministra (obecnie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji) o wzorach symboli samorządowych, które gmina, powiat czy województwo zamierzają ustanowić. Przy czym opinia ta - w świetle zapisów znowelizowanej ustawy - **nie jest wiążąca** dla organu stanowiącego danej jednostki samorządowej.

Druga zmiana w omawianej ustawie polega na dodaniu całkowicie nowego artykułu 2a. Jego treść jest następująca:

„1. Minister właściwy do spraw administracji publicznej, w drodze rozporządzenia, powołuje Komisję Heraldyczną jako organ opiniodawczo-doradczy w zakresie spraw, o których mowa w ust.3.

2. Do składu Komisji Heraldycznej powołuje się w szczególności: osoby wyróżniające się wysokim poziomem wiedzy z zakresu heraldyki i weksylologii, przedstawiciele organizacji, których statutowe cele związane są z heraldyką i weksylologią oraz przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego.

3. Do zadań Komisji Heraldycznej należy w szczególności:

- 1) opiniowanie wzorów insygniów i symboli, o których mowa w art. 3 ust. 1,**
- 2) opiniowanie i przygotowanie projektów wzorcowych aktów prawnych związanych z ustanawianiem insygniów władzy państwowej, herbów, flag, emblematów i innych znaków i symboli związanych z heraldyką i weksylologią,**
- 3) udzielanie konsultacji władzom i organom administracji publicznej w dziedzinie właściwego**

używania insygniów władzy państwowej, herbów, flag, emblematów i innych znaków i symboli związanych z heraldyką i weksylologią.

4. Działalność Komisji Heraldycznej jest finansowana z budżetu państwa.

5. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, strukturę, tryb powoływania i odwoływania oraz szczegółowe zasady postępowania Komisji Heraldycznej.”

Należy więc spodziewać się w najbliższym czasie dwóch kolejnych aktów prawnych:

- Rozporządzenia Rady Ministrów określającego ogólne zasady działania Komisji Heraldycznej oraz
- Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji określającego personalny skład Komisji.

Tak więc dokonane zmiany w *Ustawie o odznakach i mundurach* radykalnie przeobrażają stan prawny dotyczący flag samorządowych. Jednocześnie stwierdza się, że wszystkie jednostki samorządu mogą ustawiać flagi i inne weksylia. Jednocześnie ustawa daje podstawy do przypuszczenia, że nowo ustanawiane flagi (a także herby i inne symbole) będą bliższe wyobrażeniom, jakie o tych znakach mają weksylolodzy i heraldycy.

Należy jednak wyrazić pewne wątpliwości związane z nowymi uregulowaniami prawnymi. Nasuwają się bowiem co najmniej dwa zasadnicze pytania:

Co to są „zasady weksylologii” i kto o nich będzie decydował w Komisji Heraldycznej? Ubiegłoroczna dyskusja znawców tematu, przeprowadzona przy okazji wystawy „Godło i barwa Polski samorządowej” wykazała wiele istotnych różnic poglądów nawet w kwestiach podstawowych.

Co z flagami i innymi znakami już ustanowionymi? Około 400 miast i gmin ma już bowiem ustanowione wzory flag. Ustawa nie przewiduje żadnej weryfikacji znaków już istniejących, a przecież prawie wszystkie miasta i setki gmin wiejskich mają w swych statutach wzory herbów, w większości fatalne pod względem heraldycznym.

Ustawa z 29 grudnia 1998 r. wprowadziła jeszcze inne uregulowania. W Ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej zmieniono przepisy określające okoliczności obowiązkowego podnoszenia flagi państwowej. Art. 7 tej ustawy ma obecnie brzmienie następujące:

„1. Flagę państwową Rzeczypospolitej Polskiej podnosi się na budynkach lub przed budynkami stanowiącymi siedziby urzędowe albo miejsce obrad:

- 1) Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) Senatu Rzeczypospolitej Polskiej,
- 3) Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej,
- 4) Rady Ministrów oraz Prezesa Rady Ministrów,

5) organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego - w czasie ich sesji,

(dotychczasowe brzmienie: *innych organów państwowych i państwowych jednostek organizacyjnych - z okazji uroczystości oraz świąt i rocznic państwowych*),

6) organów administracji rządowej i innych organów państwowych oraz państwowych jednostek organizacyjnych, a także organów jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych - z okazji uroczystości oraz rocznic i świąt państwowych.” (nowy punkt)

2. Flagę państwową Rzeczypospolitej Polskiej podnoszą również polskie statki żegluga śródlądowej.”

W omawianej ustawie z 1980 r. dodano jeszcze jeden istotny punkt związany z godłem państwowym. Całkowicie nowy artykuł 2a, umieszczony po artykule określającym wzór godła, precyzuje, że „**wizerunku orła ustalonego dla godła używają:**

- 1) organy władzy państwowej,**
- 2) organy administracji rządowej,**
- 3) gminy, związki międzygminne oraz ich organy,**
- 4) powiaty, związki powiatów oraz ich organy,**
- 5) samorządy województw oraz ich organy,**
- 6) sądy, prokuratury i komornicy sądowi,**
- 7) samorządowe kolegia odwoławcze,**
- 8) regionalne izby obrachunkowe,**
- 9) jednostki organizacyjne Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,**
- 10) jednostki organizacyjne Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Obrony Cywilnej Kraju,**
- 11) jednostki organizacyjne Służby Więziennej,**
- 12) szkoły publiczne, szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych, państwowe szkoły wyższe, niepaństwowe szkoły wyższe,**
- 13) inne podmioty, jeżeli przepisy szczególne uprawniają je do używania wizerunku orła.”**

Ustawa z 29 grudnia 1998 r. wprowadziła także zmianę w dekreście z dnia 7 grudnia 1955r., dopuszczając - jako pieczęć urzędową gminy, powiatu, samorządu województwa lub związku samorządowego - pieczęć, na której zamiast wizerunku orła państwowego umieszczony jest herb jednostki samorządowej.

Jacek Skorupski

POLSKIE FLAGI SAMORZĄDOWE

W związku z organizacją wystawy „Godło i barwa Polski samorządowej”, która miała miejsce w Warszawie w marcu-kwietniu 1998 r. przeprowadzono kwerendę dotyczącą flag miejskich i gminnych w Polsce. W towarzyszącej wystawie wydawnictwie zamieszczono listę 380 miast i gmin, które - według ówczesnej wiedzy autorów - miały flagi w dniu 31 grudnia 1997 r.

Zgodnie z przypuszczeniami autorów lista 380 flag okazała się niepełna. Dlatego też rubrykę „Polskie flagi samorządowe” rozpoczynamy od przedstawienia kilku flag tych miast i gmin, które nie znalazły się w wykazie zamieszczonym w katalogu. Są to zarówno flagi które istniały, lecz nie było o nich informacji jak i flagi ustanowione po 1997 r.

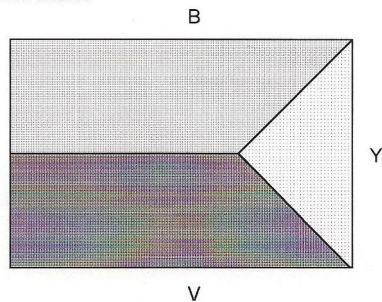
ŁOMŻA (gmina wiejska - woj. podlaskie)

Uchwałą z dnia 24 czerwca 1997 r. ustanowiono herb i flagę gminy, wprowadzając odpowiednie zapisy do statutu.

§ 1 ust. 8 Statutu mówi:

„Gmina Łomża posiada flagę. Na wizerunek flagi składają się trzy kolory: żółty, niebieski, zielony. Stosunek szerokości flagi do jej długości wynosi 5:8. Opis graficzny wizerunku flagi stanowi załącznik Nr 6 do Statutu.”

Flaga gminy Łomża jest pierwszą znaną flagą w Polsce, na której „trójkąt czeski” umieszczony jest w części swobodnej flagi. Dotychczas flagi z takim umieszczeniem trójkąta znane były jedynie z kilku prowincji Ekwadoru.

BIAŁA PODLASKA (gmina wiejska - woj. lubelskie)

Uchwałą z dnia 15 lutego 1996 r. wprowadzono nowy statut gminy, w którym określono zespół symboli: herb, chorągiew, flagę, sztandar i pieczęć.

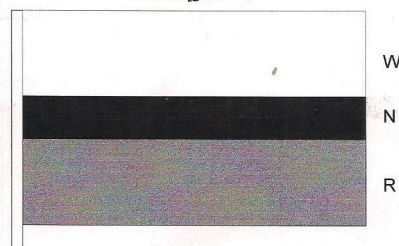
W § 3 Statutu mówi się, że:

„(...) 2. Gmina Biała Podlaska posiada chorągiew, flagę, sztandar i pieczęć.

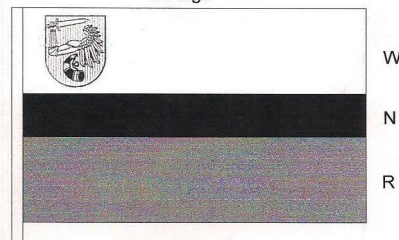
3. Wymiary, barwy i wizerunki znaków gminy, o których mowa w ust. 2 określają załączniki Nr 2, 3, 3, 5 i 6 do Statutu.”

Zespół znaków samorządowych gminy Biała Podlaska jest typowym zestawem projektowanych przez Oddział Lubelski Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. Chorągiew składa się jedynie z pasów barwnych, flaga uzupełniona jest herbem gminy umieszczonym na pasie górnym przy drzewcu.

I. Chorągiew

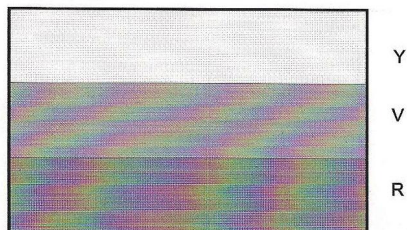
II. Flaga

KOBIERZYCE (woj. dolnośląskie)

W uchwale rady gminy z dnia 24 października 1996 r. przyjmującej statut gminy zapisano, że „Barwy gminy są żółto - zielono - czerwone”.

Przedstawiony wizerunek flagi jest jedynie przypuszczeniem opartym na zapisie w statucie. Przedstawiciele władz gminy nie potrafili telefonicznie nic dodać do zapisu statutowego.

WILKÓW (woj. opolskie)

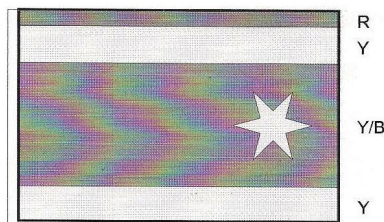
Przyjęta 23 lutego 1998 r. uchwała Rady Gminy w Wilkowie w sprawie zmian w statucie określiła wzór herbu oraz flagi. Zapis dotyczący flagi jest następujący:

„ - Flaga gminy składa się w poziomie z czterech pasów. Środkowy pas jest w barwie błękitu, jak pole tarczy. Pas poniżej i powyżej pasa błękitnego są w kolorze ciemnego złota. Nad górnym pasem złotym biegnie ciemnoczerwony wąski pas. Pośrodku pasa błękitnego może być umieszczona złota gwiazda sześciopromienna. Przy układzie pionowym flagi, pas złota jest zawsze przy drzewcu i po prawej stronie patrzącego a cienki pas czerwieni - na zewnątrz. Flaga gminy Wilków używana jest podczas wszystkich uroczystości państwowych i lokalnych oraz wyborów do samorządu terytorialnego, Sejmu, Senatu i Prezydenta RP.

- Wzory herbu i flagi określają załączniki nr 6 i 7 Statutu.”

Wzór i opis flagi, jak również herbu, reprezentuje pewien szczególny typ symboli przyjmowanych ostatnio przez niektóre

gminy i miasta dolnośląskie. Prawdopodobnie są one dziełem jednego autora. Pomijając fatalną polszczyznę, którą opisywane są flagi i herby trzeba wskazać na tak oczywiste błędy, jak używanie określeń barw w rodzaju „ciemne złoto” czy sprzeczny z powszechnie uznanymi zasadami opis flagi w układzie pionowym.

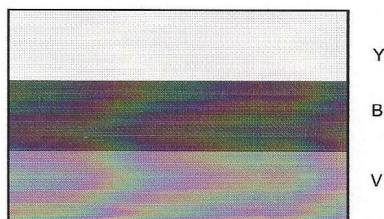

LEWIN BRZESKI (woj. opolskie)

Uchwała z dnia 18 czerwca 1998 r wprowadziła zmiany do statutu gminy polegające na określeniu wzorów herbu i flagi. Odpowiedni zapis dotyczący flagi ma brzmienie następujące:

„Flagą Gminy jest prostokątny płat tkaniny, podzielony w częściach równych na 3 pola w kolorach (od góry): żółty, niebieski, zielony.”

Z zapisu w uchwale wynika, że „barwy Gminy określone są kolorami jej herbu: godła herbowego i pola”. W uchwale nie ma ani opisu herbu ani jego barwnego wzoru.

ŚRODA ŚLĄSKA (woj. dolnośląskie)

Flagę przyjęto Uchwałą nr II/16/98 Rady Gminy i Miasta w Środzie Śląskiej z dnia 31 marca 1998 r. Płat podzielony jest na cztery równe poziome pasy w barwach wywodzących się z herbu. Są to (od góry): zielony, biały, czarny i żółty. W części czołowej płata umieszczony jest herb miasta, którego wysokość równa jest 2/3 szerokości płata.

Graficzny wzór herbu (barwny i wymiarowy) umieszczony jest w załączniku nr 1 do uchwały. Załącznik nr 2 określa zasady używania flagi. Zapisano w nim m.in., że flaga podnoszona jest codziennie przed budynkami władz gminy i zarządów gminnych jednostek organizacyjnych. Flagę mogą także podnosić wszyscy mieszkańcy gminy na terenie swych posesji oraz jednostki gospodarcze i organizacyjne na terenie swoich siedzib. Określono także hierarchię flag w przypadku podnoszenia flagi Środy wraz z innymi flagami.

Wzór flagi oraz treść uchwały Rady powstały w wyniku konsultacji Polskiego Towarzystwa Wexylogicznego. Zaproponowano sześć wzorów flagi, z których władze gminy wybrały preferowany przez PTW.

GOŁDAP (woj. warmińsko-mazurskie)

Flagę miasta (gminy) wprowadzono Uchwałą Nr XIV/121/96 Rady Miejskiej w Gołdapi z dnia 16 lutego 1996 r. w sprawie ustalenia Statutu Gminy Gołdap. Jej czarno - biały wzór zawarty jest w załączniku nr 2 do statutu.

Zamieszczony obok wzoru opis mówi m.in., że: „Flaga Gminy Gołdap posiada prostokątny kształt ciemnozielonego koloru, w którego centrum znajduje się herb Gołdapi otoczony stylizowanym złotym porożem jelenia. Nad herbem umieszczone są złote cyfry „1570” (data nadania praw miejskich). Ciemnozielony kolor i poroże rominckiego jelenia podkreślają rolę, jaką w dziejach Ziemi Gołdapskiej spełniła Puszcza Romincka.” W opisie określono proporcje płata flagi (2:3) oraz wielkość herbu (1/2 szerokości flagi).

Interesujący wzór. Jednak ciemne barwy zarówno płata jak i herbu oraz stosunkowo delikatny rysunek poroża oraz cyfr powodują, że już z niewielkiej odległości flaga jest zupełnie nieczytelna, o czym można się przekonać oglądając flagę na gołdapskim ratuszu.

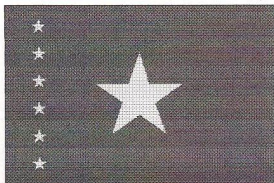

We wrześniu i październiku 1998 r. wystawa „Godło i barwa Polski samorządowej” prezentowana była w Gliwicach. Z tej okazji wydany został barwny folder - katalog, w którym zaprezentowano wizerunki herbów i flag tych miast województwa katowickiego, które nadesłały eksponaty na tę wystawę. Znalazły się tam nie wymienione w wydawnictwie IWP flagi miast: Dąbrowa Górnicza, Jastrzębie Zdrój, Miasteczko Śląskie, Rybnik, Sławków oraz gmin: Markłowice, Pawłowice, Świerklany i Wry. Zaprezentujemy je w następnym numerze „Flagi”.

FLAGI PAŃSTW I NARODÓW

KONGO Demokratyczna Republika Kongo

Rozległe tereny w dorzeczu Konga były w drugiej połowie XIX wieku kolonizowane przez Belgów. Na mocy postanowień konferencji berlińskiej w dniu 1 sierpnia 1885 r. zostało utworzone Wolne Państwo Kongo, połączone z Belgią unią personalną. Jego flagą stała się flaga Międzynarodowego Stowarzyszenia Afrykańskiego, ustanowiona 21 czerwca 1877 r. Płat był błękitny z dużą żółtą gwiazdą pośrodku. Tę samą flagę przyjęło Kongo w 1908 r., kiedy stało się kolonią belgijską. Z chwilą uzyskania niepodległości 30 czerwca 1960 r. zmieniono barwę flagi na niebieską i w linii pionowej przy drzewcu umieszczono sześć małych żółtych gwiazd, które miały symbolizować sześć prowincji.

2:3
Flaga Konga 1960-1963
i od 17 V 1997 r.

Dwie prowincje - Katanga i Kasai ogłosiły niepodległość i zostały przyłączone siłą do Konga w 1962 r. (Kasai) i 1963 r. (Katanga). W 1963 r. wprowadzono nową flagę, która miała na niebieskim płacie czerwony skos z żółtym obramowaniem i du-

żą żółtą gwiazdą w lewym, górnym rogu. Flagi tej używała również Demokratyczna Republika Kongo od 1 sierpnia 1964 r. do 1 grudnia 1966 r., a po drobnej modyfikacji (większa gwiazda i symetryczne ułożenie skosu) do 21 listopada 1971 r. Jej miejsce zajęła flaga Zairu.

Kiedy wojnę domową wygrał Sojusz Sił Demokratycznych na rzecz Wzvolenia Kongo-Zaire, jego przywódca Laurent Kabila ogłosił, że państwo będzie nosiło nazwę Demokratyczna Republika Kongo, a jego flagą będzie dawna flaga Demokratycznej Republiki Kongo. Miał on na myśli pierwszą flagę niepodległego Konga, lecz jego oświadczenie poszło w świat i wytwórca flag w Republice Południowej Afryki zwrócił się do Whitney Smith'a z Flag Research Center o nadesłanie wzoru flagi Demokratycznej Republiki Konga. Według tego wzoru uszył 100 flag na zamówienie Kabili. Wykonane w wytwórni flag zdjęcia opublikowały agencje prasowe).

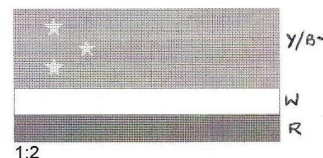

Nie wiemy co stało się z tymi flagami. Obecna flaga Konga nie różni się niczym od flagi, którą przyjęło w 1960 r.

GAGAUZJA

Gagauzi, lud turecki wyznania prawosławnego, zamieszkuje głównie południową część Mołdawii. Jeszcze zanim Mołdawia ogłosiła niepodległość, Gagauzi proklamowali autonomię w dniu 19 sierpnia 1990 r. Przyjęli wtedy jasnoniebieską flagę z czarną sylwetką głowy wilka w białym kręgu. Barwa błękitna jest tradycyjną barwą ludów tureckich zamieszkujących rozległe tereny od Jakucji poprzez Chakację, Kazachstan, Uzbekistan, wschodni Turkiestan, Afganistan, Iran po Kaukaz, Turcję, Rumunię, Bułgarię i Mołdawię. Wilk jest mitycznym przodkiem tych ludów.

Obecną flagę Gagauzji ustanowiło Zgromadzenie Narodowe (Chalk Topluszu) autonomicznej Gagauzji (Gagauz Eri) w dniu 31 października 1995 r.

1:2
Flaga Gagauzji od 31 X 1995

Barwa błękitna to wspomniana już barwa ludów tureckich. Jest też symbolem czystego nieba, stałości, nadziei, dobroci serca i wierności narodu ojczyźnie.

Dwie gwiazdy położone bliżej drzewca reprezentują przeszłość i teraźniejszość życia narodu, trzecia jest symbolem przyszłości. Ich złoty kolor

symbolizuje szlachetność, zgodność, czystość i sprawiedliwość oraz trwałość w dążeniu do dobra i zgody.

Barwa biała jest u ludów tureckich symbolem zachodu. Na fladze Gagauzji oznacza, że lud ten żyje na zachodzie i tam stworzył samodzielny obszar etniczny. Jest też symbolem pokojowego współżycia z innymi narodami.

Położenie białego pasa między pozostałymi dwoma reprezentuje kontynuowanie humanistycznych tradycji oraz zgodność i szczerłość ludności południa Mołdawii.

Barwa czerwona symbolizuje dzielność i odwagę w walce o wolność oraz nieugiętość, wielkoduszność i szczodrość. Oznacza odrodzenie narodu Gagauzów i ich dążenie do samookreślenia.

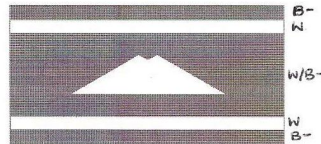
BAŁKARZY

Jednym z ludów tureckich Kaukazu są Bałkarzy, mieszkający głównie w Republice Kabardo-Bałkarskiej.

Na pierwszym zjeździe narodu bałkarskiego, w dniu 19 czerwca 1993 r. została ustanowiona ich flaga narodowa, błękitna z białymi pasami i białą sylwetką góry Elbrus.

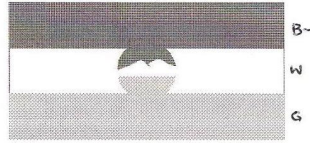
Barwa błękitna to symbol wszystkich ludów tureckich. Górny biały pas oznacza niebiańską, duchową drogę narodu, pas dolny - jego drogę ziemską. Barwa biała jest symbolem czystości.

Elbrus symbolizuje wieczność oraz jedność narodu karaczajo-bałkarskiego.

1:2
Flaga Bałkarów od 19 VI 1993

Ponieważ niektórzy mylą flagę Republiki Kabardo-Bałkarskiej (na której również widnieje sylwetka Elbrusu) z flagą Bałkarów, przypominamy wygląd flagi tej republiki.

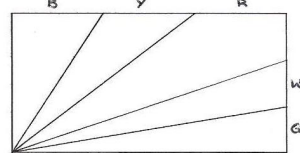

1:2
Flaga Republiki Kabardo-Bałkarskiej od 21 VII 1994 r.

Jej barwy reprezentują niebo (niebieska), ośnieżone góry (biała) i łąki (zielona).

SESZELE

W czerwcu 1996 r. ustanowiona została nowa flaga tego wyspiarskiego państwa na Oceanie Indyjskim. Jest to już trzecia flaga od czasu uzyskania przez Seszele niepodległości w 1976 r. i piąta jeśli liczyć dwie flagi używane w czasach kolonialnych.

1:2
Flaga Seszeli od 18 VI 1996 r.

Barwa niebieska reprezentuje czyste niebo i morze, żółta to symbol słońca, zielona oznacza

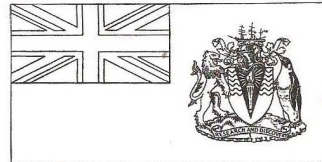
ziemię pokrytą bujną roślinnością.

Kolor czerwony symbolizuje ludność i jej determinację pracy w jedności, a biel jest symbolem sprawiedliwości społecznej i harmonii.

BRYTYJSKIE TERYTORIUM ANTARKTYCZNE

Brytyjskie Terytorium Antarktyczne otrzymało własną flagę 21 kwietnia 1998 r. Przedtem istniała wprowadzić bandera statków Natural Environment Research Council, prowadzących badania u wybrzeży Antarktydy, ale nie reprezentowała ona terytorium.

Wzór obecnej flagi i bandery nawiązuje do brytyjskich flag kolonialnych, lecz po raz pierwszy płąt ma barwę białą, symbolizującą lody Antarktyki.

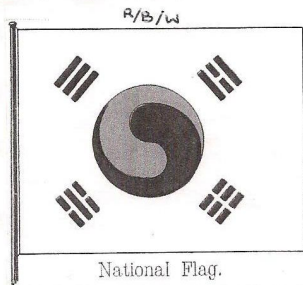
1:2
Flaga Brytyjskiego Terytorium Antarktycznego od 21 IV 1998 r.

W centrum części swobodnej umieszczono pełny herb terytorium. Brytyjski lew i antarktyczny pingwin trzymają tarczę, na której widnieje trójkąt reprezentujący brytyjską część Antarktydy z pochodnią - symbolem badań. W tle są lody Antarktydy i otaczające ją morza. Klejnotem jest statek „Discovery”, na którym prowadzono badania Antarktyki w 1901-1904 r. Dewiza: Badania i odkrycia.

PORTRETY FLAG

KOREA

Wprowadzenie pierwszej flagi państwowej Korei wiązało się z zakończeniem izolacji i nawiązywaniem kontaktów handlowych z zagranicą. Białą flagę ze starożytnym znakiem Yin-Yang i czterema niebieskimi trygramami wywiesiła delegacja koreańska po przybyciu do Kobe w Japonii w dniu 22 sierpnia 1882 r. Dekret o użyciu tej flagi na terenie Korei wydano 27 stycznia 1883 r. Flaga była symbolem państwa koreańskiego do czasu aneksji Korei przez Japonię w 1910 r.

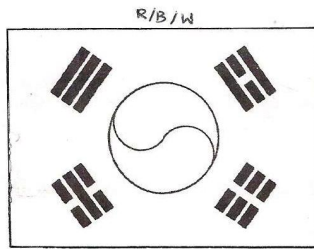
Flaga z *Flags of Maritime Nations*, U.S. Navy Department 1899.

Flaga z *Flaggenbuch*, Berlin 1905.

Wygląda na to, że nie ustalono oficjalnego wzoru flagi, gdyż jej rysunki w albumach admiralicji amerykańskiej, niemieckiej i brytyjskiej z tego czasu znacznie się między sobą różnią.

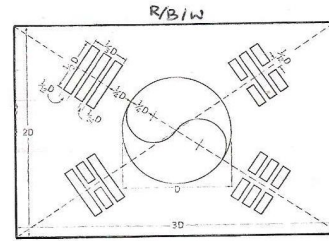
Po zakończeniu II wojny światowej Korea została podzielona wzdłuż 38 równoleżnika. Na północy, zajętej przez wojska sowieckie wprowadzono ustrój komunistyczny oraz nową, komunistyczną symbolikę. Na południu już w 1946 r. przywrócono historyczną flagę ze zmodyfikowanym rysunkiem Yin-Yang i czarnymi trygramami, a w 1948 r. flaga ta oficjalnie stała się flagą państwową Korei Południowej.

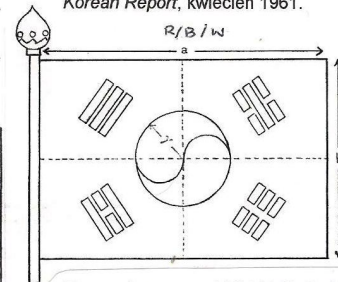
2:3 1946-1950

Różne flagi z tego okresu mają takie same proporcje i układ trygramów, ale różnią się w układzie dwóch części Yin-Yang. Na jednych środki kół pomocniczych do narysowania kręwej półkolistej znajdują się na linii przekątnej, na innych na linii poziomej. Podobnie było również po kolejnej modyfikacji, dokonanej w dniu 25 stycznia 1950 r., kiedy zmieniono układ trygramów

na obecny oraz ustalono proporcje flagi, Yin-Yang i trygramów. Podaję tu dwa rysunki z oficjalnych publikacji koreańskich:

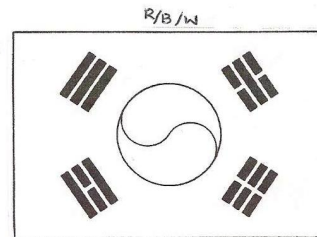

Flaga używana od 25 I 1950 do 20 II 1984. Rysunek zamieszczony w *Korean Report*, kwiecień 1961.

Flaga używana od 25 I 1950 do 20 II 1984. Rysunek zamieszczony w *Korea Annual*, 1978.

Obecne proporcje części składowych trygramów ustalono 21 lutego 1984.

2:3 Flaga od 21 II 1984.

Portret flagi Korei Południowej zamieszczamy jako pierwszy głównie ze względu na to, że flaga ta ma bardzo bogatą symbolikę.

Barwa biała od niepa-miętnych czasów jest ulubioną barwą Koreańczyków i główną barwą ich odzieży. Jest to barwa czystości, ducha pokoju i sprawiedliwości. Barwa czarna symbolizuje czujność, wytrwałość, sprawiedliwość i niewinność.

Yin-Yang, jest znakiem zapożyczonym z tradycyjnej kosmogonii chińskiej. Odzwierciedla on wzajemne oddziaływanie dwóch przeciwstawnych sił - żeńskiej Yin i męskiej Yang oraz dualistyczny charakter wszechświata. Yin-Yang, stanowiący syntetyczne wyobrażenie Wielkiego Prapoczątku, w Korei nosi nazwę **Teguk** i od niego flagę nazwano **Teguki**.

Część czerwona Yin-Yang to pozytywne Yang, z którym wiąże się Słońce, światło, niebo, dzień, ruch i aktywność. Część niebieska to negatywne Yin, któremu odpowiadają: Księżyc, ciemność, ziemia, noc, bezruch i pasywność. Yin-Yang odzwierciedla odwieczne związki wszelkich przeciwieństw, a więc także dobra i zła, prawdy i kłamstwa, ciepła i chłodu, bytu i niebytu, życia i śmierci.

Koło obejmujące ten znak symbolizuje nieskończoność, doskonałość i wieczność. Obecność dualizmu (Yin-Yang) w absolicie (koło) jest wyrazem paradoksów życia i niemożności pełnego ogarnięcia umysłem złożoności bytu i wszechświata. Nieskończoność

symboliki Yin-Yang sprawia, że może ona stanowić zarówno inspirację do ćwiczenia umysłu, jak i do rozwoju poetyckiej wyobraźni.

Również koreańskie trygramy składają się z elementów Yang (linie ciągłe i Yin (linie przerywane). Trygramy odnoszą się do przestrzeni i czasu, żywiołów i zjawisk atmosferycznych. Jest ich w sumie osiem, lecz na fladze zdecydowano się umieścić tylko połowę. Na pierwszym miejscu (lewy górny róg flagi) widnieje trygram **KAN**, reprezentujący niebo, południe i lato. Po przekątnej jest **KON**, oznaczający ziemię, północ i zimę. Po prawej u góry znajduje się **KAM** - symbol Księżyca, zachodu, jesieni i wody, a na przeciw niego jest **IN** - symbol Słońca, wschodu, wiosny i ognia.

Alfred Znamierowski

TERMINOLOGIA

W naszym piśmie stosujemy międzynarodowy system oznaczania barw na flagach.

W systemie tym przyjęto pierwsze litery słów określających barwy w języku angielskim i francuskim, bądź w jednym z nich. Oto one:

W (white)	-	biała,
R (red, rouge)	-	czerwona,
Y (yellow)	-	żółta,
B (blue, bleu)	-	niebieska,
V (vert)	-	zielona,
N (noir)	-	czarna,
O (orange, orangè)	-	poma- rańczowa,

P (purple, pourpre) -

purpurowa,

M (maroon) - brązowa,

G (grey, gris) - szara.

Barwy metaliczne określane są nazwami łacińskimi:

Au (aurum) - złota,

Ag (argentum) - srebrna.

Znak - określa jasny odcień barwy, znak -- odcień bardzo jasny. Znak + oznacza odcień ciemny, znak ++ odcień bardzo ciemny.

MIĘDZYNARODOWY KONGRES WEKSYLOLOGICZNY

18. Międzynarodowy Kongres Weksylogiczny odbędzie się na przełomie lipca i sierpnia w mieście Victoria nad Pacyfikiem, stolicy prowincji kanadyjskiej Brytyjska Kolumbia. W środę wieczorem (28 lipca) rejestrowani będą uczestnicy, a kolejne cztery pełne dni przeznaczone są na referaty i wycieczki. Ostatnie referaty zostaną wygłoszone przed obiadem w dniu 2 sierpnia.

Termin przesyłania zgłoszeń już minął, ale z dotychczasowej praktyki wiemy, że zgłoszenia będą przyjmowane jeszcze przez kilka miesięcy. Zainteresowani mogą prosić o informację faksem - 001-250-382-4441 lub napisać na adres: Congress Organizer, 904 Gordon St., Victoria, BC, Kanada. Z Polski jedzie na pewno Alfred Znamierowski - prezes naszego Towarzystwa.

F L A Ż K A

MICHAŁKI WEKSYLOLOGICZNE I HERALDYCZNE - 1/9/99

„Flazka” z wielką radością wita pojawienie się Biuletynu PTW, dzięki grzeczności którego sama uzyskuje szerszą popularność. Nie od rzeczy będzie przypomnieć, że „F” jest starszą siostrą biuletynu, ukazującą się nieregularnie (zgodnie z rytmem zebrań PTW) i w minimalnym nakładzie od roku. Jest to prywatna gazetka, która pragnie rejestrować i komentować (z powagą odpowiednią do tytułu) wszystkie fakty i wydarzenia mogące zainteresować weksylogów i heraldyków. Podniętą do powstania „F” było ukazanie się „Weksyliarów” W. Serwatowskiego. Zapraszam wszystkich do współpracy!

- Włosi obchodzili ostatnio 200 rocznicę powstania swej flagi narodowej. Z tej okazji uszyli największą flagę świata o wymiarach 1550 m x 50 m i masie 220 kg. 10 stycznia 1999 r ulicami Rzymu niosło ją 300 osób.
- Ukazał się ostatnio „Leksykon miast polskich” poręczny niczym pustak z gazobetonu. Na dodatek zapomniano dodać do niego lupę, niezbędną do oglądania zamieszczonych w nim herbów miejskich. I pomyśleć, że są tacy, którzy porównują „Leksykon” do „Miast polskich w Tysiącleciu”.
- Ze słownika weksylogicznego: *gastroweksylogia* - dział weksylogii badający flagi na produktach spożywczych. Zob. też *biboweksylogia*, *flagrycha*.
- Oddaliśmy Ustroń Czechom? W Ustroniu przebywał z wizytą wiceminister spraw wewnętrznych Wielkiej Brytanii. Budynek, w którym przyjmowali go przedstawiciele naszych władz, ozdobiono Union Jackiem i flagą państwową z herbem. Jak wiadomo jest to flaga używana za granicą lub też wywieszana na lotniskach. Czyżby Ustroń spełniał jedno z tych kryteriów? A może jest on statkiem morskim?
- W gminie Bemowo (Warszawskie) instytucje gminne (np. przedszkola, szkoły) są ozdabiane herbem gminy.

Michał Godlewski

W KSIĘGARNIACH

- A. Januszajtis: „Koroną herb twój ozdobiono...”. Rzecz o herbie Gdańska.**
Wyd. Marpress. Gdańsk 1977.
Historia herbu i flagi Gdańska. Interesujące.
- P. Dudziński. Alfabet heraldyczny. Wyd. Diogenes. Warszawa 1997.**
Rodzaj słownika heraldycznego, zawiera też hasła weksylogiczne.
- W. Crampton. Świat flag. Wyd. Panda. Warszawa 1997.**
Popularne opracowanie tematyki flag państwowych przez niedawno zmarłego najsłynniejszego weksyloga brytyjskiego. Niewolna od błędów (także z winy tłumacza)
- Podręczny leksykon państw świata. Wyd. RTW-Warszawa 1998. III wydanie.**
Najbardziej aktualne zestawienie flag.
- Godło i barwa Polski samorządowej. Wyd. Instytut Wzornictwa Przemysłowego - Warszawa 1997.**
Katalog wystawy przygotowanej w IWP przy współpracy z PTW. Niezbędny na półce każdego weksyloga.